

Joan Fontcuberta

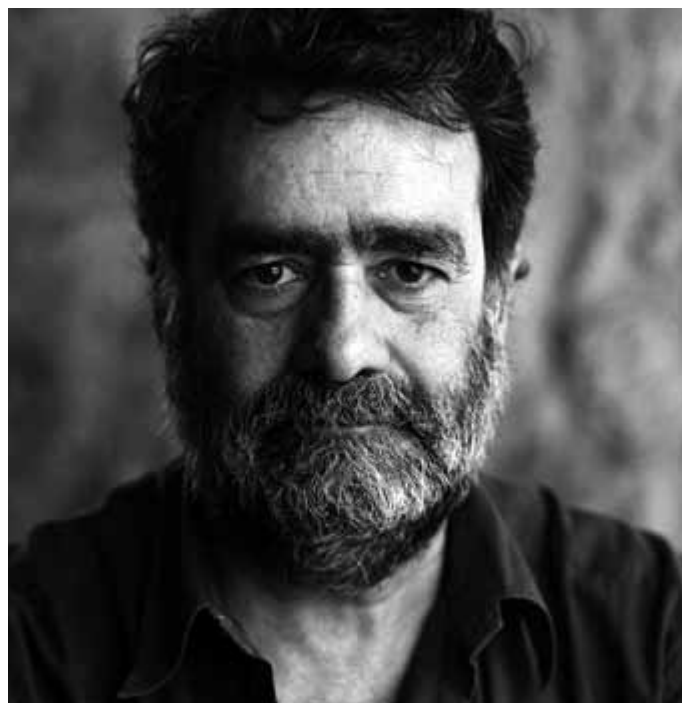
Fotògraf, Premi Nacional d'Assaig 2011

"El que em preocupa és de quina manera la fotografia satisfà determinats espais de la felicitat humana."

Joan Fontcuberta (Barcelona 1955), que ha rebut recentment el Premi Nacional d'Assaig 2011, ha participat en el seminari "Polítiques d'arxiu. La noció d'arxiu i les pràctiques artístiques contemporànies" que han organitzat la Càtedra d'Art i Cultura Contemporànies, el grup de recerca Teories de l'art contemporani i el Ministerio de Ciencia e Innovación i que ha tingut lloc a la Facultat de Lletres.

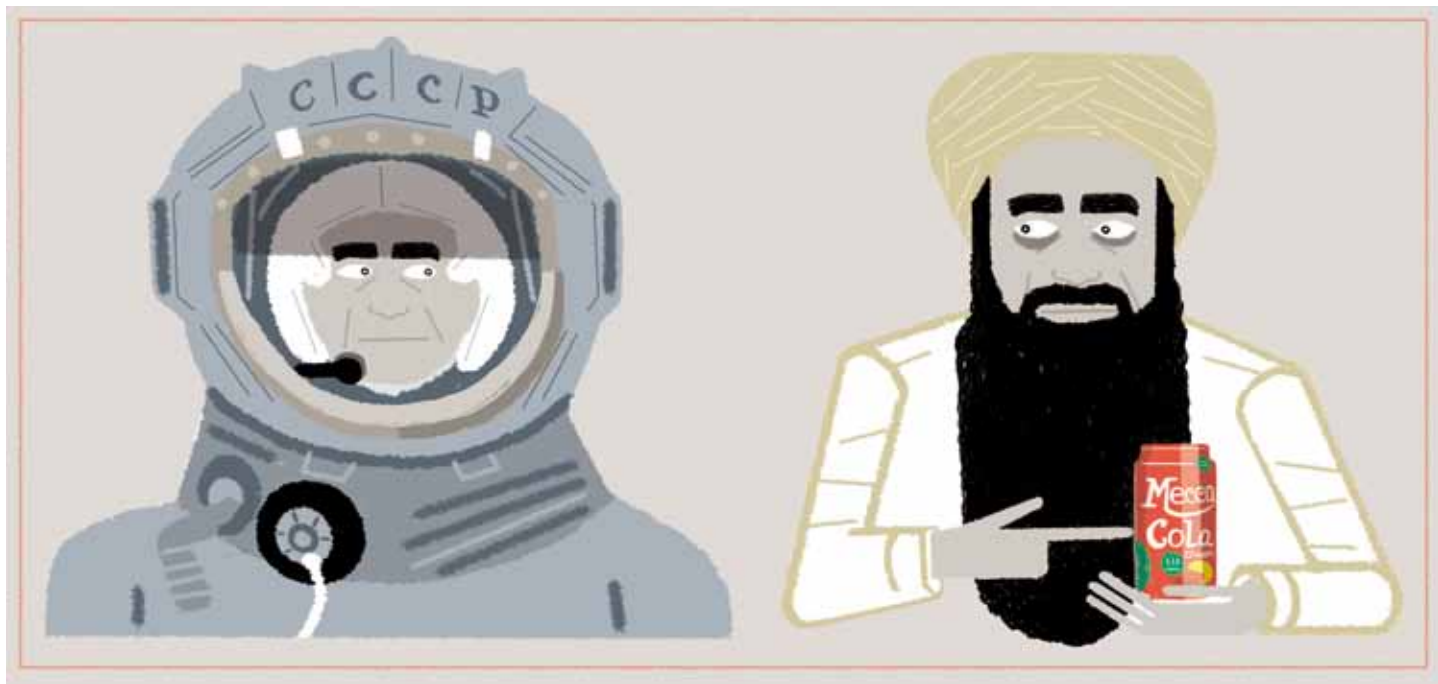
Vostè fotografia i es fotografia...

En el meu treball hi ha hagut una usurpació de diferents personalitats, com va fer Pessoa, que va crear els seus heterònims i els feia parlar en nom seu. En el meu cas no es va tractar d'una qüestió literària, sinó una de pràctica: volia desenvolupar fotogràficament un seguit de narracions i necessitava personatges. Vaig començar a ser fotògraf i actor per economia de mitjans i per pragmatisme i em va resultar tan engrescador que vaig convertir-ho en marca de la casa, de tal manera que les diferents històries amb què anava delirant incloïen sempre una disfressa que, en definitiva, m'ha permès viure una bona colla d'identitats.

Té sentit buscar la veritat en la fotografia?

La fotografia va néixer a mitjans del segle XIX per posar-se al servei de la veritat i la memòria. La qüestió és si, avui, la fotografia segueix respectant el mandat històric amb el qual va néixer o es tracta de tota una altra cosa. El meu punt de vista és que, per desídia o per rutina, seguim anomenant fotografia les imatges que produeixen les càmeres, però ja no ho són, perquè la substància és diferent. He proposat el nom de post-fotografia. Uns altres parlen de fotografia líquida, en contraposició a la sòlida. En definitiva, el tipus d'imatge que manipulem obeeix unes altres funcions i es relaciona amb nosaltres de manera diferent. Per tant, a la fotografia no li exigim el deure de la veritat, com passava al segle XIX i una bona part del XX. La post-fotografia ha passat a ocupar regions en què la veritat és menys important, a la vegada que li demanem relat i la inserim en processos de comunicació més complexos. La fotografia transmet informació, però avui som conscients que és una construcció.

Il·lustració: Marc Vicens

És en aquesta construcció que encaixen els seus projectes?

Em vaig formar en el camp de la publicitat i la comunicació i conec els trucs que es fan servir per persuadir i crear simulacres. El que he fet és aprofitar l'experiència per desmantellar trampes que la fotografia, d'una manera gairebé automàtica, posa a l'espectador. Aguditzo aquestes trampes, les exagero tant que el forço perquè trobi l'engany que hi ha al darrere de la imatge. Hi ha, fins i tot, una voluntat pedagògica, profilàctica, en la mesura que busco prevenir l'espectador d'un sistema de comunicació que tendeix a pressionar-lo per influir en les seves opinions i en la seva presa de decisions. A mi, el que m'interessa, és la dimensió política d'aquesta manera de treballar, i l'humor és l'estratègia que utilitzo per guanyar l'atenció. Ara bé, el fet que hi hagi humor no vol dir que la proposta sigui superficial.

Si seguim aquella dita que fa: "tothom escriu i ningú no llegeix"... Creu que avui tothom fa fotografies i ningú no se les mira?

Efectivament, passem tant de temps fent fotografies que no ens queda temps per mirar-les. És un vici del nostre temps i de la nostra cultura. Hi ha una espècie de disposició frenètica a la producció massificada d'imatges, però no tenim un sistema que ens permeti digerir-les amb la mateixa intensitat.

A la fi, trobeu que es farà realitat el que explicava Borges al conte *Del rigor en la ciència*?

Diré que no només fem realitat el conte de Borges, sinó que el sobrepassem. Ja no es tracta que el mapa del món coincideixi amb el territori, sinó que el mapa és molt més minuciós i s'expandeix més enllà del territori!

“La qüestió és si, avui, la fotografia segueix respectant el mandat històric amb el qual va néixer o es tracta de tota una altra cosa.”

“Passem tant de temps fent fotografies que no ens queda temps per mirar-les. És un vici del nostre temps i de la nostra cultura.”

I acabaran les fotografies com els mapes del conte de Borges, abandonades en un desert?

És evident que la funció de la imatge canvia d'una manera molt ràpida. Avui, els que fan més fotografies són els adolescents i les fan amb el mòbil als llocs d'esbarjo, per enviar-se-les sense cap voluntat que durin. La pretensió de perdurabilitat, el valor simbòlic de la fotografia com imatge del nostre clan, ha desaparegut. Ara són com una moneda que es bescanvia amb els amics. La fotografia ha desenvolupat un altre tipus de funció i hem d'estar atents a aquestes noves exigències. A mi, el que em preocupa, és de quina manera la fotografia satisfà determinats espais de la felicitat humana.

Uns anys fantàstics

www.udg.edu